

© Горай М. А., Курдиш Л. Ф.

УДК: 37.016:616.314:378.4(61)-057.87

Горай М. А., Курдиш Л. Ф.

Вінницький національний медичний університет імені М.І.Пирогова, кафедра терапевтичної стоматології (вул. Пирогова 56, м. Вінниця, 21018, Україна)

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ КУРСУ "СЕСТРИНСЬКА ПРАКТИКА В СТОМАТОЛОГІЇ" СТУДЕНТАМ ВНМУ ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Резюме. *В статті представлено досвід викладання курсу "Сестринська практика в стоматології". Запропонована методика дозволяє покращити рівень підготовки майбутніх лікарів-стоматологів.*

Ключові слова: *сестринська практика, кооперативне навчання, терапевтична стоматологія.*

В умовах удосконалення вищої освіти основним завданням виробничої практики є формування засад для подальшого вивчення студентами клінічних дисциплін, що передбачає надбання умінь застосовувати знання у процесі подальшого навчання та у професійній діяльності. Актуальність проблеми обумовлена постійним зростанням рівня сучасних технологій та вимог до професійного рівня спеціалістів в стоматологічній практиці.

У вирішенні проблеми підготовки майбутніх лікарів стоматологів крім базових дисциплін, таких як анатомія, хімія, матеріалознавство, що визначають можливості і ступінь готовності студентів опанувати медичні методики та сучасні стоматологічні технології [Попков, 2004], важливо в процесі навчання навчити майбутніх спеціалістів вчитися своїй професійній діяльності.

У цьому допомагає використання сучасних інформаційних технологій, що є необхідним показником формування професійної культури майбутнього спеціаліста. Основними орієнтирами у формуванні професійної культури студентів медичного університету мають стати: підвищення професійної компетентності; вміння працювати в сучасному інформаційному середовищі; толерантність, комунікабельність, схильність до співробітництва з колегами; готовність до самоосвіти протягом усього життя; вміння використовувати набуті знання в практичній діяльності [Панфилова, 2009].

На кафедрі терапевтичної стоматології проводиться курс навчальної дисципліни "сестринська практика в стоматології", яку студенти стоматологічного 2 курсу проходять, протягом 105 годин практичних занять. За своєю структурою дисципліна містить 4 змістовних модулі: з терапевтичної, хірургічної, ортопедичної стоматології та стоматології дитячого віку. По завершенні курсу студенти проходять загальний підсумковий модульний контроль.

Основною метою проходження "сестринської практики в стоматології" є ознайомлення студентів з роботою в клініці, тому практичні заняття на кафедрі терапевтичної стоматології проходять на базі стоматологічних кабінетів Вінницького Національного Аграрного Університету та Вінницького коледжу будівництва та архітектури КНУБА.

Підготовка майбутніх лікарів стоматологів потребує необхідної матеріально-технічної бази, що забезпечить відповідний рівень знань та практичних навичок і умінь,

не тільки з невідкладних станів, але й з питань гігієни та санітарно-просвітницької роботи.

У процесі викладання циклу "Сестринська практика в стоматології" викладачам потрібно детально ознайомлювати студентів з санітарно-гігієнічними вимогами до організації робочого місця лікаря-стоматолога, розглядати особливості застосування принципів асептики та антисептики на терапевтичному стоматологічному прийомі. Студенти повинні вивчити правила етики та деонтології в роботі медичного працівника, принципи фахової субординації, вчитися спілкуватися з молодшим медичним персоналом.

Задача викладачів скоординувати діяльність студентів на вивченні основних засад дисципліни, стимулювати пізнавальну активність, навчити творчо підходити до вирішення практичних завдань. Для реалізації цих завдань викладачами кафедри терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М. І. Пирогова використовується метод кооперативних груп.

Кооперативне навчання - це вид активного навчання, що передбачає кооперативну взаємодію студентів у малих групах для досягнення спільної навчальної мети [Johnson, Johnson, 1989]. Основною передумовою такого навчання є взаємодія членів групи, а не індивідуалізоване змагання, кожен студент має бути активним незалежно від його бажання [Chiu, 2004]. Метод забезпечує тривалу стійку залученість студентів в навчальний процес, стимулює творчий підхід до прийняття рішень, підвищує ступінь мотивації до навчання [Дичківська, 2004].

Сутність застосування цього методу на нашій кафедрі полягає в тому, що викладачі на початку заняття формують групи по 4 чоловіка, враховуючи рівень підготовленості студентів, здатність до взаємодії, особисті симпатії та спільність інтересів. Головна увага зосереджується на співпраці студентів, а не на змаганні, що сприяє отриманню кращих результатів у навчанні. Для опанування послідовності надання невідкладної допомоги при невідкладних станах, на практичних заняттях викладачі кафедри дають кожній групі студентів задачу з реальною клінічною ситуацією, з якою їм доведеться зустрітися під час практичної діяльності. Студенти повинні самостійно вибрати та застосувати алгоритм надання невідкладної допомоги розігруючи клінічну ситуацію в групах, це дає змогу краще вивчити симптоматику та

відпрацювати навички надання першої медичної допомоги, в терапевтичному стоматологічному кабінеті,

У процесі викладання детально розглядаються характеристики сучасних пломбувальних матеріалів, особливості їх приготування, покази до застосування. Студенти мають можливість візуально ознайомитися з сучасним стоматологічним інструментарієм та обладнанням стоматологічного кабінету, спостерігати за застосуванням стоматологічних інструментів та матеріалів під час терапевтичного стоматологічного прийому. Відпрацювати техніку стерилізації стоматологічного інструментарію спостерігаючи за роботою медичної сестри, та самостійно провести обробку інструментів після стоматологічного прийому, підготувати до роботи робоче місце лікаря стоматолога.

Враховуючи інтенсивний розвиток сучасної стоматологічної індустрії на заняттях приділяється посилена увага матеріалам та сучасним технологіям пломбування кореневих каналів. Викладачі кафедри ознайомлюють слухачів з сучасними ендодонтичними технологіями демонструючи різні ендодонтичні системи, обладнання та пломбувальні матеріали до них. Під час практичних занять широко використовується мультимедійне забезпечення: демонстрація відеофільмів, фотографій, слайдів, що дозволяє зробити навчальний процес більш пізнавальним для студентів, покращити засвоєність матеріалу [Леонова, 2006]. Для стимулювання пізнавального інтересу студентів викладачі пропонують підготувати студентам реферативну доповідь, щодо новітніх методик використання стоматологічних матеріалів.

На завершальному етапі курсу розглядаються методики гігієнічного догляду за ротовою порожниною. На кафедрі існує практика запрошувати на заняття пред-

ставників компаній, що виробляють засоби та предмети гігієни порожнини рота "Colgate", "Swiss Trade", "Surgarox", вони проводять презентації, ознайомлюють слухачів з новітніми розробками компаній, пояснюють протоколи використання сучасних засобів гігієни на пацієнтах, а також дарують студентам набори для професійної гігієни порожнини рота, які потім використовуються на практичному занятті для відпрацювання практичних навичок. Особливий інтерес у студентів викликає санітарно-просвітницька робота, яку вони мають можливість проводити серед студентів будівельного технікуму та аграрного університету. Вони навчають правилам індивідуальної гігієни порожнини рота, розповідають про необхідність відвідувати стоматолога раз на пів року та проводити професійну гігієну порожнини рота.

Висновки та перспективи подальших розробок

1. Формування професійної культури майбутніх лікарів-стоматологів є необхідним для забезпечення їх подальшої конкурентноздатності на ринку стоматологічних послуг.

2. Використання мультимедійних технологій дозволяє зробити навчальний процес більш пізнавальним для студентів та підвищити зацікавленість до їх майбутньої професійної діяльності.

3. Метод кооперативних груп дає можливість краще оволодіти темою практичного заняття, зберегти зацікавленість студентів.

Перспективою подальших досліджень є вивчення та залучення у педагогічний процес інших сучасних інтерактивних технологій навчання з метою підвищення якості підготовки майбутніх лікарів - стоматологів.

Список літератури

- Дичківська І. М. Іноваційні педагогічні технології: навч. посібник / Дичківська І. М. - К. : Академвидав, 2004. - 352 с.
- Леонова О. Образовательное пространство как педагогическая реальность / О. Леонова // Alma mater (Вестник высшей школы). - 2006. - № 1. - С. 36-40.
- Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение / Панфилова А. П. - М. : Академия, 2009. - С. 23, 39-47.
- Попков В. А. Теория и практика высшего профессионального образования: уч. Пособие для системы дополнительного педагогического образования / В. А. Попков, А. В. Коржув. - М. : Академический Проект, 2004. - 194 с.
- Johnson D. W. Cooperation and competition. Theory and Research / D. W. Johnson, R. T. Johnson. - Edina, 1989. - 65-67 с.
- Chiu M. M. Adapting teacher interventions to student needs during cooperative learning: how to improve student problem solving and time on-task / M. M. Chiu // American Educational Research Journal. - 2004. - Vol. 41, № 2. - P. 365-399.

Горай М.А., Курдыш Л.Ф.

ОПЫТ ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА "СЕСТРИНСКАЯ ПРАКТИКА В СТОМАТОЛОГИИ" СТУДЕНТАМ ВНМУ ИМ. Н.И. ПИРОГОВА

Резюме. В статье представлен опыт преподавания курса "Сестринская практика в стоматологии". Предложенная методика способствует улучшению уровня подготовки будущих врачей-стоматологов.

Ключевые слова: сестринская практика, кооперативное обучение, терапевтическая стоматология.

Goray M.A., Kurdysh L.F.

EXPERIENCE IN TEACHING THE COURSE "NURSING PRACTICE IN DENTISTRY" TO STUDENTS OF VNMU NAMED AFTER PIROGOV

Summary. The paper presents the experience of the course "Nursing practice in dentistry". The proposed method allows to improve the level of training of future dentists.

Keywords: nursing practice, cooperative learning, therapeutic dentistry.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2014 р.

Горай Марина Антонівна - к.мед.н., доцент кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; +38 063 390-53-30

Курдиш Лариса Федорівна - к.мед.н., доцент кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; +38 097 293-64-70

© Довганюк І.Е.

УДК: 378.046-021.68:614.253.1(477.44)

Довганюк І.Е.

Вінницький національний медичний університет імені М.І.Пирогова (вул. Пирогова, 56, м.Вінниця, Україна, 20118)

ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИЧНІ НАПРЯМКИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ НА ВІННИЧИНІ

Резюме. На прикладі підвищення кваліфікації сімейних лікарів Вінницької області розглянуті особливості і проблемні питання післядипломної освіти. З власного і досвіду, висвітленому у роботах інших науковців, пропонуються нові методичні напрямки та шляхи оптимізації цієї галузі на основі застосування освітніх кластерів, інтеграції науки, освіти та практики.

Ключові слова: сімейний лікар, післядипломна освіта, удосконалення, освітній кластер.

Вступ

Післядипломна освіта - це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду. В країнах Європи відзначається висока якість підготовки лікарів первинної ланки [Вороненко та ін., 2014]. Для її забезпечення Всесвітньою організацією сімейних лікарів та Європейською асоціацією викладачів з сімейної медицини розроблено уніфіковану програму підготовки сімейних лікарів (2011) стандарт післядипломної освіти сімейних лікарів (2013).

Підготовка сімейного лікаря майже у всіх країнах Європи починається ще на додипломному етапі, середня тривалість якого складає 6 років і обов'язково включає практику в закладах сімейної медицини. В деяких країнах після закінчення медичного вузу існує можливість практичної роботи тривалістю 1 - 1,5 роки, протягом цього періоду випускники можуть визначитись щодо обрання своєї подальшої спеціальності. Програма навчання зазвичай складається з обов'язкових та альтернативних дисциплін. Зміст програми професійної підготовки сімейного лікаря відрізняється в країнах відповідно до національних особливостей і компетенцій сімейного лікаря.

Мета роботи: удосконалити методи неперервного підвищення кваліфікації сімейних лікарів.

Матеріали та методи

Загальна практика - сімейна медицина в Україні є клінічною (з 1996) та науковою (з 2010) спеціальністю зі своїми власними науковими дослідженнями, доказовою базою та клінічною діяльністю, орієнтованою на надання первинної медичної допомоги [Лехан и др., 2013]. Метою первинної спеціалізації є підготовка до практичної роботи в якості лікаря загальної практики - сімейного лікаря (ЗПСМ). Основними завданнями є удосконалення практичної підготовки дільничних педіатрів і те-

рапевтів з усіх основних розділів ЗПСМ, підвищення їх професійного рівня та ступення готовності до самостійної роботи в амбулаторіях сімейного типу [Шекера, 2013]. Після закінчення навчання лікар повинен самостійно консультувати пацієнта, надавати йому інтегровану медичну допомогу, незалежно від віку та статті, в амбулаторії та вдома, визначити маршрут пацієнта, проводити профілактичні заходи [Лисенко та ін., 2013].

Ефективним науковим підходом в системі організації післядипломної освіти є застосування освітніх кластерів на основі інтеграції медичної науки, освіти і практичної охорони здоров'я [Вороненко та ін., 2014].

Результати. Обговорення

Вінницька область одна з чотирьох областей-учасниць пілотного проекту реформування медичної галузі. Медична громада Вінничини з розумінням і професійністю поставилась до відповідальної роботи. На факультеті післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова здійснюється перепідготовка терапевтів і педіатрів на циклі спеціалізації за спеціальністю загальна практика - сімейна медицина. За період 2011-2014 р. підготовлено 300 сімейних лікарів, 78,3% (235) з них володіють першою і вищою категоріями за попередніми фахами (табл. 1). Середній вік лікарів склав 44,6±0,5 років, більше 15% склали люди пенсійного віку.

Відповідно, можна виділити, щонайменше 3 особливості, які формують певні методичні напрямки. Першим є факт, що для отримання спеціальності за фахом загальна практика - сімейна медицина лікарю потрібно опанувати 23 медичні спеціальності (16 основних та 7 додаткових програм з інших спеціальностей), які включає фах. При цьому слід врахувати, що освітній рівень та практичний досвід кожного лікаря індивідуальний. За уніфікованою програмою та навчальним планом 2012 року для очного навчання на циклі спеціалізації за спеціальністю загальна практика - сімейна медицина виді-